

Friesland verwatert

In de loop van de geschiedenis zijn het landschap en de cultuur in Friesland veranderd. Het tempo steeg de laatste decennia naar ongekende hoogte. Daarbij verdween veel van wat Friesland onderscheidde van de rest van Nederland. Dit roept de vraag op hoeveel er van de Friese eigenheid over zal blijven.

Vorig jaar is Friesland uitgeroepen tot de mooiste provincie van Nederland, waar het oorspronkelijke landschap redelijk goed is bewaard. Dat landschap heeft er niet altijd zo uitgezien. Eerst veranderde het alleen door water en wind. Later ging de mens dit proces zijn wil opleggen. Zo ontstond globaal gezegd het landschap dat wij nog kennen van vlak voor de bouw van de Afsluitdijk.

Was dat een typisch Fries landschap? Ecologisch gesproken niet. De hier toen voorkomende biotopen met hun kenmerkende flora en fauna zijn niet uniek voor Friesland. Uniek is eerder dat er in zo'n kleine provincie zo veel verschillende biotopen als duinen, Waddenzee, estuaria, kwelders, klei- en veenpolders, beken, rivieren, veenmeren, dennen- en loofbossen, zandverstuivingen en heidevelden voorkomen. Bewoners gaven met de bouw van dijken, polders, huizen, kerken, boerderijen, dorpen en steden en door hun landbouw en industrie het landschap een streekeigen karakter. Het typische Friese landschap is dus eigenlijk cultureel bepaald.

Tegenwoordig worden wij ons ervan bewust dat wij onze omgeving en het landschap drastisch beïnvloeden. Hoe we dat doen hebben we geregeld in ons politiek-bestuurlijk systeem. Daarin hebben cultuur, natuur, milieu en landschap veelal geen leidende rol. Meestal krijgen economische ontwikkelingen voorrang boven een duurzaam leefmilieu. Solide langetermijnvisies over hoe het landschap er

uit zou moeten zien en hoe dat samen kan gaan met welvaart hebben in de politiek nauwelijks een rol gespeeld. Waren zulke visies er wel, dan werden ze in de politieke arena veelal uitgehouden tot krachteloze compromissen waarin natuur en milieu aan het kortste eind trokken.

Niets wijst erop dat de huidige generatie Friese bestuurders hun ruimtelijke politiek, waarin het landschap ondergeschikt is aan economische belangen, zullen wijzigen. Natuurlijk houden ze rekening met het landschap en ook de Friese cultuur, maar als het er op aan komt delven die het onderspit. Een sprekend ecologisch voorbeeld is de rampzalige situatie waarin de grutto door de landbouwpolitiek terecht is gekomen.

Schrijnend is ook, dat bij de verkiezingsdebatten onlangs is gebleken, dat onze politieke kopstukken geen idee hebben over vorm en maat van megastallen die nog passen in het landschap. Ook het doorzetten van de aanleg van de Centrale As toont dat er meer oog is voor de economie dan voor een historisch landschap. Ten slotte zijn zelfs in de Waddenzee (en omgeving) rust, flora en fauna niet veilig bij de politiek, getuige het stijgend aantal activiteiten dat de laatste jaren sluipenderwijs is toegestaan.

Hoewel de politiek zegt aandacht te hebben voor de Friese taal, literatuur, natuur, milieu, monumentenzorg, landschapsbeheer is de praktijk dat Friesland in snel tempo verandert. De landschappelijke kenmerken die de provincie eeuwen sierden verdwijnen. Of dat erg is, is een open vraag. Maar zeker is wel, dat wanneer de ruimtelijke politiek hier blijft zoals die is, provincie en cultuur steeds meer zullen gaan lijken op de rest van Nederland en verder verwateren.